

*Kaikkinaisen
naisten
syrjinnän
poistamista
koskeva
yleissopimus*

Finlands FN-förbund | UN Association of Finland

svomen yk lütto

Julkaisija:

SUOMEN YK-LIIITTO

TÖÖLÖNTORINKATU 2B, 4. KRS

00260 HELSINKI

www.ykliitto.fi

Johdanto ja historia: KEVÄT NOUSIAINEN

Graafinen suunnittelu ja layout: AGAIN DESIGN

Paino: SÄLEKARIN KIRJAPAINO OY, SOMERO, 2011

ISBN 952-9694-94-6

Julkaisun tuottamiseen on saatu ulkoasiainministeriöltä kansalaisjärjestöjen viestintähankkeisiin ja kehityskasvatukseen tarkoitettua tukea.

Johdanto

YK:n Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (CEDAW, *Naisten oikeuksien sopimus*) oli syntyäkseen vuonna 1979 hyvin edistyksellinen asiakirja.

Sopimuksella irtaannuttiin aikaisemmasta sopimusperinteestä, jossa naisia suojeltiin kuin lapsia. Aikaisemmat naisten asemaan liittyvät sopimukset kohdistuivat johonkin nimenomaiseen naiseen yhdistettyyn ongelmaan, kuten naiskauppaan, mutta CEDAW pyrkii kaikkien naisten oikeuksien täysimääräiseen toteutumiseen kaikilla elämänalueilla.

Sopimus edellyttää monipuolisia toimia syrjinnän poistamiseksi ja määrittelee syrjinnän innovatiivisesti. Lisäksi sopimus velvoittaa jäsenvaltioita aktiivisesti edistämään tasa-arvoa ja korostaa tarvetta irtaantua stereotyyppisistä sukupuolia koskevista käsityksistä. Sopimus on edelleen hyvin tarpeellinen, myös Suomessa.

Sopimus elää ajassa

Vuosien varrella sopimuksen tulkintaan on tullut uusia painotuksia. Itse sopimustekstissä viitataan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan vain joidenkin rikosten kuten naiskaupan yhteydessä. Vielä sopimuksen synnyn aikaan väkivallan sukupuolittuneet piirteet eivät olleet yleisesti tiedossa, eikä valtioiden katsottu olevan vastuussa kansalaisten välisestä väkivallasta.

Vuodesta 1989 alkaen sopimusvaltioita on

suositeltu raportoimaan väkivallasta ja sen vastaisista toimistaan, ja vuonna 1992 annetun yleissuositus 19:n mukaan naisiin kohdistuva väkivalta on sopimuksen tarkoittamaa syrjintää. Naisiin kohdistuvaksi väkivallaksi kuvataan suosituksessa monenlaisia tekoja ja ilmiöitä, edellyttäen että ne kohdistuvat naisiin koska nämä ovat naisia tai kohdistuvat epäsuhtaisesti naisiin.

Matkaa syrjinnän poistamiseksi vielä kurottavana

Vaikka kyse on naisten oikeuksia turvaavasta sopimuksesta, CEDAW voidaan panna täytäntöön sukupuolineutraalin lainsäädännön avulla ja kieltämällä syrjintä sukupuolen perusteella.

Suomi allekirjoitti sopimuksen jo vuon-

na 1980, mutta sen ratifoinnin katsottiin edellyttävän Suomen ensimmäisen varsinaisen syrjinnänvastaisen lain säätämistä. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta säädettiin vuonna 1986. Lisäksi muutettiin muun muassa sukunimilakia, joka tuolloin kohteli sukupuoliäri tavalla. On kuitenkin syytä muistaa, että itse sopimus edellyttää naisiin kohdistuvan syrjinnän poistamista, joka voi jatkua sukupuolineutraaleista laeista ja sukupuoliin nähden symmetrisestä syrjintäkielosta huolimatta.

Sopimusta valvotaan sekä säännöllisen raportoinnin avulla, ja sopimukseen liittyy myös mahdollisuus tehdä yksilövalitus. Raportoinnin yhteydessä Suomen toimia naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi on pidetty riittämättöminä. Esimerkiksi rikoksen uhreille tarkoitettut palvelut ovat olleet aivan alimitoitettuja. Suomi

velvoitettiin viimeisimmän säännöllisen raportointikierroksen yhteydessä erikseen raportoimaan toimistaan naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi.

Toinen ajankohtainen ongelma liittyy vähemmistöihin kuuluvien naisten oikeuksien takaamiseen. Naisten oikeuksien sopimuksen valvonnassa – kuten syrjintäkieltojen valvonnan yhteydessä yleensäkin – on noussut esiin tarve estää myös sellainen syrjintä, jonka kohteeksi ihmiset joutuvat usean samanaikaisesti vaikuttavan syrjintäperusteen vuoksi. Etenkin etnisen alkuperän ja sukupuolen 'risteyksessä' syrjintä voi olla erityisen suuri ongelma.

KEVÄT NOUSIAINEN

*Naistutkimuksen tieteenalan
Minna Canth -akatemiaprofessori*

Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus

Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot

todeten Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan vahvistavan uskon ihmisen perusoikeuksiin, ihmisyksilön arvoon ja merkitykseen sekä miesten ja naisten yhtäläisiin oikeuksiin,

todeten ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen vahvistavan syrjinnän hylättävyyden ja julistavan, että kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan ja että jokaisella on oikeus nauttia julistuksessa mainittuja oikeuksia ja vapauksia ilman minkäänlaista erottelua, mukaan lukien sukupuoleen perustuva erottelu,

todeten, että kansainvälisten ihmisoikeussopimusten sopimusvaltiot ovat velvoi-

tettuja varmistamaan miehille ja naisille yhtäläiset oikeudet nauttia kaikkia taloudellisia, sosiaalisia, sivistyksellisiä, kansalais- ja poliittisia oikeuksia,

ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen erityisjärjestöjen piirissä tehdyt yleissopimukset miesten ja naisten yhtäläisten oikeuksien edistämisestä,

todeten myös Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen erityisjärjestöjen hyväksymät päätöslauselmat, julistukset ja suositukset miesten ja naisten yhtäläisten oikeuksien edistämisestä,

huolissaan kuitenkin siitä, että näistä erilaisista asiakirjoista huolimatta laajaa naisten syrjintää esiintyy jatkuvasti,

muistaen, että naisten syrjintä loukkaa tasa-arvoisten oikeuksien ja ihmisarvon kunnioittamisen periaatteita, estää nai-

sia osallistumasta yhtäläisin ehdoin kuin miehet maidensa poliittiseen ja yhteiskunnalliseen sekä talous- ja kulttuurielämään, hidastaa yhteiskunnan ja perheen vaurastumista ja vaikeuttaa naisten voimavarojen täysimääräistä kehittämistä käytettäväksi maidensa ja ihmiskunnan hyväksi,

huolestuneina siitä, että köyhissä oloissa naiset pääsevät vähiten osallisiksi ravinnosta, terveyspalveluista, opetuksesta ja koulutuksesta, työpaikoista ja muista perustarpeista,

vakuuttuneina siitä, että tasavertaisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen perustuvan uuden kansainvälisen talousjärjestyksen luominen vaikuttaa merkittävästi miesten ja naisten tasa-arvon edistämiseen,

painottaen, että apartheidin, kaikkinaisen rasismien ja rotusyrjinnän, siirtomaavallan ja uuskolonialismin, hyökkäysten, vieraan vallan miehityksen ja ylivallan sekä valtioiden sisäisiin asioihin puuttumisen poistaminen on olennaista miesten ja naisten oikeuksien täysimääräiselle toteutumiselle,

vahvistaen, että kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden lujittaminen, kansainvälinen liennytyksen, valtioiden välinen yhteistyö yhteiskunta- ja talousjärjestelmästä riippumatta, tarkan ja tehokkaan kansainvälisen valvonnan alainen yleinen ja täydellinen aseiden, erityisesti ydinaseiden riisunta, oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon ja molemminpuolisen hyödyn periaatteiden vahvistaminen maiden välisissä suhteissa sekä vieraan vallan, siirtomaavallan tai miehityksen alaisina elävien kansojen itsemääräämisoikeuden ja kansallisen täy-

sivaltaisuuden ja alueellisen koskemattomuuden kunnioittaminen edistävät yhteiskunnallista edistystä ja kehitystä ja siten auttavat miesten ja naisten täyden tasa-arvon saavuttamista,

vakuuttuneina siitä, että kunkin maan täysimittainen ja täydellinen kehittäminen, maailman hyvinvointi sekä rauhan asia edellyttävät naisten mahdollisimman laajamittaista osallistumista kaikilla aloilla yhtäläisin ehdoin miesten kanssa,

pitäen mielessä naisten suuren osuuden perheen hyvinvoinnissa ja yhteiskunnan kehityksessä, osuuden, jota tähän asti ei ole täysin tunnustettu, äitiyden yhteiskunnallisen merkityksen sekä molempien vanhempien tehtävät ja merkityksen perheessä ja lastenkasvatuksessa sekä tietoisina siitä, että naisten osa synnyttäjinä ei saa johtaa syrjintään vaan että lasten kasvattaminen edellyttää vastuun jakamista

tasapuolisesti miesten ja naisten ja koko yhteiskunnan kesken,

tietoisina siitä, että miesten perinteellisen roolin samoin kuin naisten yhteiskunnallisen ja perheroolin muutos on tarpeen täyden tasa-arvon saavuttamiseksi miesten ja naisten välillä,

vakaasti päättäneinä toteuttaa naisten syrjinnän poistamista koskevan julistuksen periaatteet ja sen vuoksi hyväksyä tällaisen syrjinnän kaikkien muotojen ja ilmentymien poistamisen edellyttämät toimet,

ovat sopineet seuraavasta:

I OSA

1. artikla

Tässä yleissopimuksessa ”naisten syrjintä” tarkoittaa kaikkea sellaista sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää, pois-sulkemista tai rajoittamista, jonka vaikutus tai tarkoitus on heikentää naisille -- miesten ja naisten tasa-arvon pohjalta ja siviilisäädystä riippumatta -- kuuluvien yhtäläisten ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tunnustamista, nauttimista tai toteuttamista poliittisella, taloudellisella, yhteiskunnallisella, sivistyksellisellä, kansalaisoikeuksiin liittyvällä tai muilla aloilla, tai mitätöidä nämä oikeudet.

2. artikla

Sopimusvaltiot tuomitsevat naisten syrjinnän kaikki muodot ja sopivat siitä, että ryhtyvät kaikin asianmukaisin keinoin vii-

pymättä poistamaan naisiin kohdistuvaa syrjintää, ja tämän saavuttamiseksi sitoutuvat

a) sisällyttämään kansalliseen perustuslakiinsa tai muuhun asianmukaiseen lainsäädäntöön miesten ja naisten tasa-arvon periaatteen, ellei niin jo ole tehty, ja varmistamaan laeilla ja muilla asianmukaisilla keinoilla tämän periaatteen toteuttamisen käytännössä;

b) hyväksymään asianmukaiset lainsäädäntö- ja muut toimet, jotka kieltävät kaiken naisten syrjinnän, niihin tarvittaessa liittyvine sanktioineen;

c) turvaamaan naisten oikeuksien juridisen suojaamisen samoin perustein kuin miestenkin ja varmistamaan sen, että toimivaltaisten kansallisten tuomioistuinten ja muiden julkisten instituutioiden välityksellä naisille taataan tehokas suoja kaikkia syrjintätoimia vastaan;

- d) pidättymään kaikista naisia syrjivistä toimista tai käytännöistä ja varmistamaan, että julkiset viranomaiset ja laitokset toimivat tämän velvoitteen mukaisesti;
- e) ryhtymään kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin henkilöiden, järjestöjen ja yritysten taholta tapahtuvan naisten syrjinnän poistamiseksi;
- f) ryhtymään kaikkiin tarvittaviin toimiin, mukaan lukien lainsäädäntötoimet, olemassaolevien naisia syrjivien lakien ja muiden säännösten, tapojen ja käytäntöjen muuttamiseksi tai poistamiseksi;
- g) kumoamaan kaikki sellaiset kansalliset rikosoikeudelliset määräykset, jotka merkitsevät naisiin kohdistuvaa syrjintää.

3. artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin mukaan lukien lainsäädäntötoimet, kaikilla aloilla, erityisesti poliittisella, sosiaalisella, taloudellisella ja sivistyksellisellä alalla, varmistaakseen naisten täyden kehityksen ja etenemisen, jotta heille taataan mahdollisuudet harjoittaa ja nauttia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia tasa-arvoisina miesten kanssa.

4. artikla

I. Sopimusvaltioiden hyväksymiä väliaikaisia erityistoimia tosiasiallisen tasa-arvon toteutumisen jouduttamiseksi ei katsota syrjinnäksi tämän yleissopimuksen tarkoittamassa mielessä, mutta ne eivät missään tapauksessa saa johtaa eriarvoisten tai erillisten normien ylläpitämiseen; näistä toimenpiteistä tulee luopua, kun yhtäläisten mahdollisuuksien ja tasa-ar-

voisen kohtelun päämäärät on saavutettu.

2. Syrjinnäksi ei katsota sopimusvaltioiden hyväksymiä äitiyssuojaa koskevia erityistoimia, joihin kuuluvat myös tämän yleissopimuksen mukaiset toimet.

5. artikla

Sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin

a) muuttaakseen miesten ja naisten sosiaalisia ja sivistyksellisiä käyttäytymiskaavoja poistaakseen ennakkoluulot ja tapaan tai muuhun perustuvat käytännöt, joiden lähtökohtana on käsitys jommankumman sukupuolen alemmuudesta tai ylemmyydestä tai kaavamainen miesten ja naisten roolijako;

b) varmistaakseen, että perhekasvatukseen kuuluu äitiyden yhteiskunnallisen

funktion asianmukainen ymmärtäminen ja miesten ja naisten yhteisen vastuun tunnustaminen lastensa kasvattamisessa ja kehityksessä, pitäen mielessä, että lasten etu on kaikissa tapauksissa otettava ensisijaisesti huomioon.

6. artikla

Sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin, lainsäädäntötoimet mukaan lukien, estääkseen kaikenlaisen naisten kaupan ja naisten prostituutiosta hyötymisen.

II OSA

7. artikla

Sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin poistaakseen naisten syrjinnän maan poliittisesta ja julkisesta elämästä ja erityisesti varmis-

taakseen naisille oikeuden miesten kansa samoin ehdoin

a) äänestää kaikissa vaaleissa ja yleisissä kansanäänestyksissä ja olla vaalikelpoinen kaikkiin yleisellä äänestyksellä valittaviin elimiin;

b) osallistua hallituksen politiikan muodostamiseen ja toteuttamiseen sekä toimia julkisen viran haltijana ja suorittaa kaikkia julkisia tehtäviä kaikilla hallinnon tasoilla;

c) osallistua maan julkiseen ja poliittiseen elämään liittyvien kansalaisjärjestöjen ja yhdistysten toimintaan.

8. artikla

Sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimiin varmistaakseen naisille mahdollisuuden samoin perustein kuin

miehille ja ilman minkäänlaista syrjintää edustaa hallitustaan kansainvälisellä tasolla ja osallistua kansainvälisten järjestöjen työhön.

9. artikla

1. Sopimusvaltioiden tulee myöntää naisille yhtäläiset oikeudet kuin miehille saada, muuttaa ja säilyttää kansalaisuutensa. Erityisesti niiden tulee varmistaa, ettei avioliitto ulkomaalaisen kanssa eikä aviomiehen kansalaisuuden muutos avioliiton aikana automaattisesti muuta vaimon kansalaisuutta, tee hänestä valtiotonta tai pakota häntä vastaanottamaan miehensä kansalaisuutta.

2. Sopimusvaltioiden tulee myöntää naisille yhtäläiset oikeudet kuin miehille heidän lastensa kansalaisuuteen nähden.

III OSA

10. artikla

Sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin naisten syrjinnän poistamiseksi voidakseen varmistaa heille koulutuksen alalla yhtäläiset oikeudet kuin miehille ja erityisesti varmistakseen miesten ja naisten tasa-arvon pohjalta

a) yhtäläiset edellytykset työuran ja ammatinvalinnan ohjaukseen, mahdollisuuksien opintoihin ja tutkintojen suorittamiseen kaiken asteisissa oppilaitoksissa sekä maaseudulla että kaupungissa; tämä tasa-arvo on taattava varhaiskasvatuksessa, yleissivistävässä ja teknisessä koulutuksessa, yliopistokoulutuksessa ja teknillisellä korkeakouluasteella sekä kaikenlaisessa ammatillisessa koulutuksessa;

- b) mahdollisuudet samaan opinto-ohjelmaan, samoihin tutkintoihin, samantasoisien opettajakunnan antamaan opetukseen ja samantasoisiin koulutiloihin ja -varusteisiin;
- c) miesten ja naisten kaavamaisen roolijaon poistamiseen kaikentasoisessa ja -tyyppisessä koulutuksessa rohkaisemalla yhteisopetusta ja muita tämän päämäärän saavuttamista auttavia koulutusmuotoja ja erityisesti tarkistamalla oppikirjat ja koulutusohjelmat sekä mukauttamalla opetusmenetelmiä;
- d) yhtäläiset mahdollisuudet saada stipendejä ja muita opintoapurahoja;
- e) yhtäläiset mahdollisuudet osallistua jatko-opetukseen, mukaan lukien aikuisopetuksen ja käytännön lukutaito-ohjelmat, erityisesti sellaiseen opetukseen, jonka tarkoituksena on niin pian kuin

mahdollista vähentää miesten ja naisten koulutuksen eroja;

f) vähentää naisopiskelijoiden opintojen keskeyttämistä ja järjestää ohjelmia liian aikaisin koulunsa lopettaneille tytöille ja naisille;

g) yhtäläiset mahdollisuudet osallistua aktiivisesti urheiluun ja liikuntakasvatukseen;

h) mahdollisuus erityisopetukseen ja neuvontaan perheiden terveyden ja hyvinvoinnin varmistamiseksi, mukaan luettuna perhesuunnittelua koskeva tietous ja neuvonta.

11. artikla

1. Sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin poistaakseen naisten syrjinnän työelämästä varmistakseen miesten ja naisten tasa-arvon

pohjalta samat oikeudet, joita ovat erityisesti

- a) oikeus työhön kaikille ihmisille kuuluvana erottamattomana oikeutena;
- b) oikeus samoihin työmahdollisuuksiin, mukaan lukien samojen valintaperusteiden soveltaminen työhönotossa;
- c) oikeus vapaaseen ammatin ja työn valintaan, oikeus etenemiseen, työsuhteturvaan ja kaikkiin palvelussuhteeseen liittyviin etuuksiin ja ehtoihin sekä oikeus ammattikoulutukseen ja uudelleen koulutukseen, mukaan lukien oppisopimuskoulutus, ylempi ammatillinen koulutus ja jatkokoulutus;
- d) oikeus samaan palkkaan, siihen liittyvine etuuksineen ja samaan kohteluun samanarvoisessa työssä ja samaan kohteluun työn laatua arvioitaessa;

e) oikeus sosiaaliturvaan, erityisesti eläkkeelle siirtymisen, työttömyyden, sairauden, vamman ja vanhuuden sekä muun työkyvyttömyyden varalta sekä oikeus palkalliseen lomaan;

f) oikeus terveellisiin ja turvallisiin työolosuhteisiin, mukaan lukien suvunjatkamisfunktion suojaaminen.

2. Estääkseen naisten syrjinnän avioliiton tai äitiyden perusteella ja varmistaa heidän tehokkaan oikeutensa työhön, sopimusvaltioiden tulee ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin

a) irtisanomisen kieltämiseksi rangaistuksen uhalla raskauden tai äitiysloman johdosta sekä siviilisäätyyn perustuvan syrjinnän kieltämiseksi irtisanomisen yhteydessä;

b) palkallisen äitiysloman myöntämiseksi tai järjestääkseen muun äitiysloman,

johon liittyy palkkaan verrattavat sosiaalietuudet, menettämättä aikaisempaa työpaikkaa, katkaisematta työsuhdetta, vähentämättä palvelusvuosien määrää tai menettämättä muita sosiaalietuuksia;

c) tarvittavien yhteiskuntapalvelujen järjestämiseksi, jotta vanhemmat voisivat hoitaa velvollisuutensa sekä perhettään että työtään kohtaan ja osallistua julkiseen elämään, erityisesti edistämällä lasten päivähoitopalvelujen luomista ja kehittämistä;

d) erityissuojelun järjestämiseksi raskaana oleville naisille työtehtävissä, joiden on todettu olevan haitallisia raskauden aikana.

3. Tämän artiklan kattamiin kysymyksiin liittyvä suojelulainsäädäntö on tarkistettava ajoittain tieteellisen ja teknologisen tietouden pohjalta sekä tarpeen mukaan

uudistettava, kumottava tai laajennettava.

12. artikla

1. Sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin naisten syrjinnän poistamiseksi terveydenhoidon alalla ja varmistaakseen miesten ja naisten tasa-arvon pohjalta terveydenhoitopalvelujen saannin, mukaan lukien perhesuunnitteluun liittyvät palvelut.

2. Edellä olevan 1 kappaleen määräyksistä riippumatta sopimusvaltiot varmistavat naisille asianmukaiset palvelut raskauden, synnytyksen ja synnytyksen jälkeisen kauden aikana, antaen tarvittaessa palveluja maksuttomasti sekä riittävän ravinnon raskauden ja imettämisen aikana.

13. artikla

Sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin naisten syrjinnän poistamiseksi muilta talous- ja yhteiskuntaelämän aloilta varmistukseen miesten ja naisten tasa-arvon pohjalta samat oikeudet, erityisesti

- a) oikeuden perheellisyysetuuksiin;
- b) oikeuden pankkilainoihin, kiinnelainoihin ja muihin luottomuotoihin;
- c) oikeuden osallistua virkistystoimintaan, urheiluun ja kulttuurielämän aloihin.

14. artikla

I. Sopimusvaltioiden tulee ottaa huomioon maaseudun naisten erityisongelmat ja heidän merkittävän osuutensa perheidensä toimeentulossa, mukaan lukien

heidän työnsä talouselämän niillä aloilla, joilla ei makseta työstä rahallista korvausta, ja ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin varmistaakseen, että tämän yleissopimuksen määräyksiä sovelletaan myös maaseudun naisiin.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin naisten syrjinnän poistamiseksi maaseudulla varmistaakseen miesten ja naisten tasa-arvon pohjalta, että he osallistuvat ja hyötyvät maaseudun kehityksestä ja erityisesti varmistavat näille naisille oikeuden

a) osallistua kehityssuunnitelmien laadintaan ja toteuttamiseen kaikilla tasoilla;

b) saada asianmukaisia terveydenhoitopalveluja, mukaan lukien perhesuunnitteluun liittyvää tiedotusta, neuvontaa ja palveluja;

- c) hyötyä välittömästi sosiaaliturvaohjelmista;
- d) saada kaiken tyyppistä koulutusta ja valmennusta oppilaitoksissa ja niiden ulkopuolella, mukaan lukien käytännön lukutaito-ohjelmat, sekä hyötyä yhdyskuntapalveluista muun muassa heidän teknisen ammattitaitonsa parantamiseksi;
- e) järjestää oma-aloitteisia ryhmiä ja osuuskuntia yhtäläisten taloudellisten mahdollisuuksien luomiseksi työsuhteen tai itsenäisen ammatinharjoittamisen avulla;
- f) osallistua kaikkeen yhdyskuntatoimintaan;
- g) saada maatalouslainoja ja -luottoja, osallistua markkinointijärjestelmiin ja käyttää asianmukaista teknologiaa sekä saada yhtäläinen kohtelu maareformi- ja

maajako-ohjelmissa;

h) saada asianmukaiset elinolosuhteet erityisesti asuntoon, hygieniaan, sähkön ja veden saantiin, kulkuvälineisiin ja muuhun yhteydenpitoon nähden.

IV OSA

15. artikla

1. Sopimusvaltioiden tulee taata naisten ja miesten oikeudellinen tasa-arvo.

2. Sopimusvaltioiden tulee myöntää naisille yksityisoikeudellisissa kysymyksissä sama oikeustoimikelpoisuus kuin miehille sekä samat mahdollisuudet käyttää sitä. Niiden tulee erityisesti myöntää naisille yhtäläiset oikeudet tehdä sopimuksia, hallita omaisuutta ja saada yhtäläinen kohtelu oikeudenkäynnin kaikissa vaiheissa.

3. Sopimusvaltiot sopivat, että kaikki sopimukset tai muut oikeudelliset asiakirjat, olivatpa ne minkä laatuisia tahansa, joiden tarkoituksena on rajoittaa naisten oikeustoimikelpoisuutta, on katsottava mitättömiksi.
4. Sopimusvaltiot myöntävät miehille ja naisille samat oikeudet henkilöiden liikkumista sekä heidän asuin- ja kotipaikkansa valinnanvapautta koskevassa lainsäädännössä.

16. artikla

1. Sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin poistaakseen naisten syrjinnän kaikissa avioliittoon ja perhesuhteisiin liittyvissä asioissa ja erityisesti turvata miesten ja naisten tasa-arvon pohjalta:

- a) sama oikeus solmia avioliitto;
- b) sama oikeus vapaasti valita aviopuolisonsa ja mennä avioliittoon vain omasta vapaasta tahdostaan;
- c) yhtäläiset oikeudet ja vastuu avioliiton aikana ja sen purkautuessa;
- d) yhtäläiset oikeudet ja vastuu vanhempina, siviilisäädystä riippumatta, lapsiinsa nähden. Kaikissa tapauksissa lasten edut ovat ensisijaisia;
- e) yhtäläiset oikeudet vapaasti ja vastuuntuntoisesti päättää lastensa lukumäärästä ja syntymisajoista sekä mahdollisuus tämän oikeuden harjoittamisen edellyttämään tietoon, opetukseen ja välineisiin;
- f) yhtäläiset oikeudet ja vastuu lapsen holhouksen, huollon, valvonnan tai adoption tai vastaavien järjestelmien suhteen, milloin nämä käsitteet on kansalliseen lain-

säädäntöön sisällytetty. Kaikissa tapauksissa lasten edut ovat ensisijaisia;

g) samat henkilökohtaiset oikeudet aviopuolisoina, mukaan lukien oikeus valita sukunimi, ammatti ja työpaikka;

h) samat oikeudet kummallakin aviopuolisolle vapaasti omistaa, hankkia, hoitaa, hallita ja käyttää omaisuutta tai luopua siitä, joko maksutta tai korvauksesta.

2. Lapsen kihlaaminen ja lapsiavioliitto on katsottava mitättömiksi ja ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin, mukaan lukien lainsäädäntötoimet, avioliiton solmimisen vähimmäisiän määrittämiseksi ja avioliittojen viralliseen väestörekisteriin kirjaamisen pakolliseksi saatamiseksi.

V OSA

17. artikla

1. Tämän yleissopimuksen toteuttamisessa tapahtuneen edistyksen arvioimiseksi perustetaan Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea (jäljempänä ”komitea”), johon yleissopimuksen voimaan tullessa kuuluu kahdeksantoista ja sen jälkeen, kun kolmaskymmenesviides jäsenvaltio on sen ratifoinut tai siihen liittynyt, kaksikymmentäkolme moraaliltaan ja pätevyydeltään korkeatasoista, yleissopimuksen kattaman alan asiantuntijaa. Sopimusvaltiot valitsevat asiantuntijat kansalaistensa keskuudesta ja he toimivat henkilökohtaisessa ominaisuudessaan. Asiantuntijoiden valinnassa on otettava huomioon tasapuolinen maantieteellinen jakauma sekä että eri sivistysmuodot ja tärkeimmät oikeusjärjestelmät ovat edustettuina.

2. Komitean jäsenet valitaan salaisella äänestyksellä sopimusvaltioiden nimeämien henkilöiden luettelosta. Jokainen sopimusvaltio voi nimetä yhden henkilön omien kansalaistensa keskuudesta.

3. Ensimmäinen äänestys pidetään kuuden kuukauden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta. Viimeistään kolmea kuukautta ennen kutakin äänestystä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri lähettää kaikille sopimusvaltioille kirjeen, jossa hän pyytää näitä nimeämään ehdokkaansa kahden kuukauden kuluessa. Pääsihteeri laatii täten nimetyistä henkilöistä aakkosellisen luettelon mainiten, mikä sopimusvaltio on nimennyt kunkin henkilön, ja toimittaa luettelon sopimusvaltioille.

4. Komitean jäsenten valinta tapahtuu sopimusvaltioiden kokouksessa, jonka Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri

kutsuu koolle Yhdistyneiden Kansakuntien päämajaan. Tässä kokouksessa, joka on päätösvaltainen kahden kolmasosan sopimusvaltioista ollessa edustettuina, komiteaan valitaan ne ehdokkaat, jotka ovat saaneet suurimman äänimäärän sekä ehdottoman enemmistön läsnäolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden edustajien äänistä.

5. Komitean jäsenet valitaan neljäksi vuodeksi. Ensimmäisissä vaaleissa valituista jäsenistä yhdeksän jäsenen toimikausi päättyy kuitenkin kahden vuoden kuluttua; välittömästi ensimmäisen vaalin jälkeen todetaan näiden henkilöiden nimet komitean puheenjohtajan suorittamassa arvonnassa.

6. Komitean viisi lisäjäsentä valitaan tämän artiklan 2., 3. ja 4. kappaleen mukaisesti sen jälkeen, kun kolmaskymmenesviides ratifointi tai liittyminen on tapah-

tunut. Kahden täten valitun lisäjäseneen toimikausi päättyy kahden vuoden kuluttua. Näiden kahden henkilön nimet todetaan komitean puheenjohtajan suorittamassa arvonnassa.

7. Jos jonkun jäsenen paikka odottamatta vapautuu, jäsenvaltio, jonka asiantuntija on lakannut toimimasta komitean jäsenenä, nimeää kansalaisistaan toisen asiantuntijan, jonka komitea hyväksyy.

8. Komitean jäsenet saavat yleiskokouksen suostumuksella ja sen määräämin ehdoin palkkion Yhdistyneiden Kansakuntien varoista komitean tärkeän vastuualueen huomioon ottaen.

9. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin asettaa komitean käyttöön tarvittavan henkilöstön, tilat ja välineet, jotta komitea voisi tehokkaasti suoriutua tämän yleissopimuksen sille asettamista tehtävistä.

18. artikla

1. Sopimusvaltiot sitoutuvat toimittamaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille komitean käsiteltäväksi kertomuksen niistä lainsäädännöllisistä, oikeudellisista, hallinnollisista ja muista toimenpiteistä, joihin ne ovat ryhtyneet tämän yleissopimuksen määräysten toteuttamiseksi, sekä tässä suhteessa tapahtuneesta edistyksestä:

a) vuoden kuluessa siitä, jolloin yleissopimus on asianomaisen valtion osalta tullut voimaan;

b) sen jälkeen vähintään joka neljäs vuosi sekä milloin komitea sitä pyytää.

2. Kertomuksissa voidaan mainita niitä tekijöitä ja vaikeuksia, jotka vaikuttavat tästä yleissopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämiseen.

19. artikla

- 1.** Komitea hyväksyy omat menettelytapa-sääntönsä.
- 2.** Komitea valitsee toimihenkilönsä kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

20. artikla

- 1.** Komitea kokoontuu yleensä vuosittain korkeintaan kahdeksi viikoksi käsittelemään sille tämän yleissopimuksen 18. artiklan mukaisesti jätettyjä kertomuksia.
- 2.** Kokoukset pidetään yleensä Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa tai muussa komitean määräämässä, sopivassa paikassa.

21. artikla

1. Komitea antaa Talous- ja sosiaalineuvoston kautta vuosittain toimintakertomuksen yleiskokoukselle ja voi tehdä ehdotuksia ja yleisluontoisia suosituksia sopimusvaltioilta saamiensa kertomusten ja muiden sopimusvaltioilta saatujen tietojen pohjalta. Nämä ehdotukset ja yleisluontoiset suositukset sisällytetään komitean toimintakertomukseen sopimusvaltioiden mahdollisten huomautusten kera.

2. Pääsihteeri toimittaa nämä toimintakertomukset Naisten asemaa käsittelevälle toimikunnalle tiedoksi.

22. artikla

Erityisjärjestöillä on oikeus olla edustettuina tarkasteltaessa tämän yleissopimuksen määräysten täytäntöönpanoa niiden toimialaan kuuluvilla aloilla. Komitea

voi pyytää erityisjärjestöjä antamaan kertomuksia yleissopimuksen täytäntöönpanosta niiden toimialaan kuuluvilla aloilla.

VI OSA

23. artikla

Mikään tämän yleissopimuksen määräys ei vaikuta mihinkään sellaisiin määräyksiin, jotka tämän sopimuksen määräyksiä paremmin palvelevat miesten ja naisten tasa-arvon saavuttamista:

- a) sopimusvaltion lainsäädännössä tai
- b) muussa kansainvälisessä yleissopimuksessa tai valtiosopimuksessa, joka kyseisen valtion osalta on voimassa.

24. artikla

Sopimusvaltiot sitoutuvat ryhtymään kansallisella tasolla kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla pyritään täysimittaisesti toteuttamaan tässä yleissopimuksessa tunnustetut oikeudet.

25. artikla

1. Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille.
2. Tämän yleissopimuksen tallettajaksi on nimetty Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri.
3. Tämä yleissopimus edellyttää ratifiointia. Ratifioimiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.
4. Kaikki valtiot voivat liittyä tähän yleis-

sopimukseen. Liittyminen tapahtuu tallettamalla liittymiskirja Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

26. artikla

1. Mikä tahansa sopimusvaltio voi esittää pyynnön tämän yleissopimuksen tarkistamisesta jättämällä kirjallisen ilmoituksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille.

2. Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous päättää, ryhdytäänkö pyynnön johdosta toimenpiteisiin ja mihin toimenpiteisiin.

27. artikla

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä päivästä, jolloin kahdeskymmenes ratifi-

oimis- tai liittymiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

2. Jokaisen valtion osalta, joka tallettaa ratifioimis- tai liittymiskirjansa sen jälkeen, kun kahdeskymmenes ratifioimis- tai liittymiskirja on talletettu, tämä yleissopimus tulee voimaan kolmantenkymmenentenä päivänä siitä, jolloin asianomainen sopimusvaltio on tallettanut ratifioimis- tai liittymiskirjansa.

28. artikla

1. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin vastaanottaa ja ilmoittaa kaikille valtioille, mitä varauksia valtiot ovat tehneet tähän yleissopimukseen sen ratifioimissaan tai siihen liittyessään.

2. Varauma, joka on ristiriidassa tämän yleissopimuksen tarkoituksen ja tavoittei-

den kanssa, ei ole sallittu.

3. Varaumat voidaan milloin tahansa peruuttaa jättämällä sitä koskeva ilmoitus Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, jonka tulee ilmoittaa siitä kaikille valtioille. Varauman peruutus tulee voimaan päivänä, jolloin sitä koskeva ilmoitus on vastaanotettu.

29. artikla

1. Jokainen kahden tai useamman sopimusvaltion välillä syntyvä, tämän sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskeva riita, jota ei neuvotteluin saada ratkaistuksi, on jonkin riidan osapuolen sitä pyytäessä alistettava välimiesmenettelyyn. Mikäli kuuden kuukauden kuluessa välimiesmenettelypyynnön esittämisestä riidan osapuolet eivät ole voineet sopia välimiesmenettelyyn liittyvistä järjeste-

lyistä, kuka tahansa näistä osapuolista voi siirtää riidan Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi tuomioistuimen perussäännön edellyttämällä tavalla.

2. Jokainen sopimusvaltio voi tämän yleissopimuksen allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai siihen liittyessään selittää, ettei se katso tämän artiklan 1. kappaleen sitovan itseään. Tämän artiklan 1. kappale ei sido muita sopimusvaltioita tällaisen varauksen tehneeseen sopimusvaltioon nähden.

3. Sopimusvaltio, joka on tehnyt tämän artiklan 2. kappaleen mukaisen varauksen, voi milloin tahansa sen peruuttaa jättämällä kirjallisen ilmoituksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille.

30. artikla

Tämä yleissopimus, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

Suomen YK-liitto
Töölöntorinkatu 2 B
00260 Helsinki
tel. +358 9-231 50 500
fax. +358 9-231 50 520
www.ykliitto.fi
e-mail: toimisto@ykliitto.fi

Finlands FN-förbund | UN Association of Finland

suomen yk liitto